

De Keuze van het CDA

De vraag naar een selectie behelst de vraag naar een selectiecriteria, zeker wanneer die selectie tegelijkertijd partijstandpunten voor het voetlicht moet brengen. Een niet geringe opdracht, om uit de dusdanige kwalitatieve en informatieve jaargangen van ESB vanaf 1996 een representatieve selectie te maken – met bovendien de pretentie om een dwarsdoorsnee te bieden van CDA-standpunten. Aan één selectiecriteria heb ik uiteindelijk vastgehouden. De artikelen moesten behalve hun kwaliteit ook onderwerpen aansnijden die op langere termijn relevantie hebben. Relevantie heeft voor mij in elk geval het artikel van Lans Bovenberg en Raymon Gradus over ‘De economie van moeder Theresa’. In een beknopt betoog weten de auteurs feilloos de verschillen tussen en de meerwaarde van ondernemingen en non-profitinstellingen uiteen te zetten. Instellingen die geen winst uitkeren zijn al snel geloofwaardig. Voor altruïstische donateurs, voor een overheid die publieke middelen toevertrouwt en voor werknemers die met toewijding iets extra’s bieden is dat vertrouwenwekkend. De non-profitinstellingen lijden anderzijds ook minder aan de hoge besluitvormingskosten die een overheid moet maken. Overheden moeten velen tevreden stellen en veel belangen afwegen. Maatschappelijke ondernemingen kunnen een doelgroep ‘bedienen’. Zij staan dicht bij de burger. Het meest interessant vind ik echter de verkenning van de dilemma’s waar deze maatschappelijke instellingen tegenop lopen. Zij ontberen de tegenkracht van aandeelhouders, die een direct belang hebben bij het laag houden van kosten. Het management en de werknemers genieten daardoor een relatief sterke positie. Zij kunnen (het surplus aan) middelen aanwenden voor meer managementlagen of ondersteuning, voor salarissen, huisvesting, extra vrij tijd of dure voorziening. Daarom is er bij de maatschappelijke onderneming een goed toezicht nodig. Dat kan nog vele malen verbeteren, getuige de discussies over een overkill aan management en regels in bijvoorbeeld ziekenhuizen en (hoge)scholen. Het functioneren van non-profits

in een marktomgeving kan en zal ook aan de kritische zin van bestuurders, toezichthouders en afnemers appelleren. Die laatsten kunnen overigens ook beter in stelling gebracht worden dan momenteel gebeurt. Bijvoorbeeld in het onderwijs: terwijl er enorme discussies zijn over de pedagogische aanpak (nieuwe leren, competentiegericht onderwijs, klassieke werkvormen, contextrijk leren) weten de meeste ouders en leerlingen van niets en geven scholen nauwelijks informatie. Zo moet dat dus niet.

Johan Graafland schreef het tweede artikel dat ik selecteerde. ‘Maakt concurrentie ons gelukkig?’ Fascinerend is de vraag of een versterking van concurrentie tot meer of minder prikkels leidt om ecologische en sociale overwegingen te integreren in de ondernemingsstrategie. Die vraag ligt in het verlengde van het artikel over moeder Theresa. Leidt meer marktwerking in de zorg tot een hogere kwaliteit, tot meer klantgerichtheid en zo ja, onder welke condities? Meer en meer ben ik geneigd de eerder genoemde beperkingen van non-profitinstellingen te laten ondervangen door onder meer een gepaste competitie. De recente publicatie van het Wetenschappelijk Instituut voor het CDA over innovatie vanuit de marktsector op terreinen van duurzaamheid en zorg laat zien dat onder bepaalde voorwaarden de markt een wezenlijke bijdrage kan leveren aan duurzaamheid en goede zorg. De vraag naar die voorwaarden is van groot belang. Graafland vraagt er terecht aandacht voor.

Ten slotte kies ik voor Bovenbergs en Van den Torens ‘Pijlers onder het gezin’. Een fraai artikel dat de noodzaak van een modern en riant gezinsbeleid uiteenzet, tegen de achtergrond van de versmalling van de beroepsbevolking. Meer balans in de levensfasen, kiezen voor een ouder-schapsmodel (kindergebonden toeslagen) boven een kostwinnersmodel (met een algemene heffingskorting) en de keuze voor een levensloopregeling die robuust is: het zijn aanbevelingen die mij aanspreken, politiek actueel zijn en blijven.

F.M. DE NERÉE TOT BABBERICH